

“İskenderun Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yönetim Kurulu Başkanı olan davacı ... tarafından, üst üste iki dönem başkanlık yapması nedeniyle 2016 yılında yapılacak seçimlerde İskenderun Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’nın Olağan Genel Kurul’unda yönetim kurulu üyeliğine tekrar aday olması konusunda 3568 sayılı Kanun çerçevesinde tereddütlerin giderilmesi için yapılan başvurunun reddine ilişkin Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği’nin 13.01.2015 tarih ve 00228 sayılı işleminin iptali ile 3568 sayılı Kanunun “Seçilme yeterliği” başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinin Anayasa’nın 2. ve 135. maddelerine aykırı olduğundan bahisle iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması istemiyle Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği’ne karşı açılan davada işin gereği görüldü:

3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun “Seçilme yeterliği” başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde “Odalarda üst üste iki seçim döneminde iki defa Yönetim Kurulu Başkanlığına seçilmiş olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe Yönetim Kurulu üyeliğine seçilemezler.” hükmüne yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının, üst üste iki dönem başkanlık yapması nedeniyle 2016 yılında yapılacak seçimlerde İskenderun Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yönetim Kurulu üyeliğine tekrar aday olması konusunda 3568 sayılı Kanun çerçevesinde tereddütlerin giderilmesi için yapılan başvurusunun 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun “Seçilme yeterliği” başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde “Odalarda üst üste iki seçim döneminde iki defa Yönetim Kurulu başkanlığına seçilmiş olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe Yönetim Kurulu üyeliğine seçilemezler.” hükmü doğrultusunda 2016 yılında yapılacak seçimlerde Oda Yönetim Kurulu üyeliğine seçilemeyeceği sonucuna ulaşıldığı gerekçesiyle reddedildiği anlaşıldığından, davacının başvurusunun reddine ilişkin işlemin dayanağı olan 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun “Seçilme yeterliği” başlıklı 22. maddesinin 1.fıkrasının son cümlesinde “Odalarda üst üste iki seçim döneminde iki defa Yönetim Kurulu başkanlığına seçilmiş olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe Yönetim Kurulu üyeliğine seçilemezler” hükmüne yönelik olarak Anayasaya aykırılık iddiası dikkate alınarak Anayasaya uygunluğunun incelenmesi gerekli görülmüştür.

Anayasanın 2. maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.” denilmektedir.

Anayasa’nın 135. maddesinin birinci fıkrasında, “Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişileridir.” denilerek, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, kuruluş ve - işleyişlerinin demokratik esaslara uygun olması amaçlanmıştır.

Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk

düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçman, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da uyması gereken Anayasa ve temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasa koyucu, yalnız yasaların Anayasa'ya değil, evrensel hukuk ilkelerine uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Demokrasi, tüm üye veya vatandaşların, organizasyon veya devlet politikasını şekillendirmede eşit hakka sahip olduğu bir tür yönetim biçimi olarak tanımlanmış olup bu yönetim biçiminin hayata geçiş şekli ise seçimlerdir. Etkin yönetim makamlarını iş başına getiren, seçimlerin düzenli aralıklar ile yönetilenlerin söz hakkını serbest olarak gizli oy -açık sayım döküm usulüne göre ve seçim uyumsuzluklarının çözümünde yargı denetimi güvencesi yapılması hukuk devletinin gereğidir.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, meslek mensuplarının oluşturduğu, tüzel kişilikleri olan, bir kısım kamu görevlerini yerine getiren, üyeleri üzerinde kamu hukukundan doğan bazı yetkilere sahip olan kişi toplulukları olarak yapısı ve görevleri yönünden diğer kamu kurumlarından ayrılırlar kamu tüzel kişisidir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının organlarının kendi üyeleri tarafından seçilmeleri Anayasa tarafından tanınmış bir güvence olarak üyeler yönünden seçme, adaylar yönünden ise seçilme hakkının kullanılması sonucunu doğurduğu açıktır.

Uyuşmazlık konusu işleme dayanak gösterilen Kanun maddesi ile yönetim kurulu başkanlığını üst üste iki dönem yapanların, iki seçim dönemi geçmedikçe yönetim kurulu üyesi seçilmesi dahi engellenmektedir. Başvuruya konu edilen 3568 sayılı Kanun'un 22. maddesinin 1. fıkrası son hükmüne benzeyen yasal düzenlemeleri içeren 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu'nun 11. maddesinin 3. fıkrası ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 40. maddesinin 3. fıkrası sırasıyla Anayasa Mahkemesi'nin 23.07.2014 günlü E:2013/150 K2014/132 ve 10.01.2013 günlü E:2012/128 K2013/7 sayılı kararlarıyla iptal edildiği, iptal edilen bu düzenlemelerde ortak olan düzenlemenin "Üst üste iki dönem meclis başkanlığı yapmış olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve seçilemeyeceğini" hükmünü içerdiği, Mahkememizce başvuru konusu yapılan hükmün ise daha katı bir düzenleme ile "üst üste iki seçim döneminde iki defa Yönetim Kurulu başkanlığına seçilmiş olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe Yönetim Kurulu üyeliğine seçilemeyeceği" şeklinde düzenlendiği görülmüştür. Bu kuralla seçme ve seçilme hakkı yönünden getirilen sınırlama, demokrasi anlayışı ile bağdaşmadığı gibi, Anayasal dayanaktan da yoksun bulunmaktadır. Anayasa'nın 135. maddesinin ilk fıkrasında, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının organlarının, kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında gizli oyla seçileceği öngörülerek, bu konuda yasa koyucuya düzenleme yetkisi verilmiş ise de bu yetki yalnız seçim usullerinin belirlenmesiyle sınırlıdır. Seçme ve seçilme hakkının kullanılmasına getirilen engellemelerin bu kapsamda olmadığı, demokratik hukuk devletinde üyelerin kendilerini temsil yetkisi vermek istedikleri kişileri özgür iradeleri ile seçmeleri gerektiği açıktır. Dolayısıyla yasa koyucunun, Anayasa'da sınırlama nedenleri gösterilmemiş demokratik hakların kullanılmasını engelleyecek düzenlemeler yapması olanaklı değildir.

Nitekim yukarıda tarih ve sayısı belirtilen Anayasa Mahkemesi kararlarında;

"Anayasa'nın 135. maddesinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında gizli oyla seçilen

Esas Sayısı : 2016/199

Karar Sayısı : 2016/191

kamu tüzelkişileri olduğu belirtilmiştir. Tüzelkişilikleri olan bu tür meslek kuruluşlarının yönetsel vesayet ağırlığı, yönetim ve mali konularda denetim yoğunluğunu getirmekle birlikte, organlarını kendi üyeleri arasından kanunda belirlenen yöntemlere göre seçmeleri ilkesi benimsenmiştir. Böylece Anayasa, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve işleyişlerinin demokratik hukuk devleti esaslarına uygun olması kuralını öngörmüş ve kurum içi demokratik yapıyı sağlamıştır. Demokratik düzenin en belirgin niteliği de seçimlerdir. Seçimlerin adaletli bir katılım ile serbest, eşit ve genel-oy ilkelerine dayalı olarak gerçekleşmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 135. maddesinde öngörülen düzenleme uyarınca, oda ve borsa organlarında başkanlık yapacakların, kanunda gösterilen usullere göre seçilecekleri açıktır. Ancak bu yetki, seçim usullerinin belirlenmesiyle sınırlı olup, seçme ve seçilme hakkının kullanılmasına yönelik bir yasaklamayı içermemektedir. Kanunla seçim konusunda yapılacak düzenlemelerin demokratik hukuk devletiyle bağdaşır olması gerekir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış olup, hukuk devleti; hak ve özgürlükleri güvenceye alan devlettir. Kanım koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması ve keyfi davranmaması gerekir.

Demokratik hukuk devletinde temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alınması esastır. Demokratik hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından birisi de özgür, genel, eşit ve gizli oya dayalı, hoşgörü, açık fikirlilik ve çoğulculuk anlayışı içerisinde ilgililerin birbirleriyle rekabet edebildiği dürüst ve düzenli seçimlerin varlığıdır. Bu şekildeki bir devlette yönetime gelmede ve ayrılmada tek yol seçimler olup, buna ilişkin yasaklar “demokratik hukuk devleti ilkesi”yle bağdaşmayacağı belirtilmiştir.

Bu itibarla, 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun “Seçilme yeterliği” başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesi Anayasanın 2. ve 135. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 152. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, bir davaya bakmakta olan Mahkemenin, taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurusu öngörüldüğünden; 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun “Seçilme yeterliği” başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinin Anayasanın 2. ve 135. maddelerine aykırı olduğu kanaatine ulaşıldığından, anılan hükmün iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyasının onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar 5 ay süreyle davanın geri bırakılmasına, 28/10/2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”